

Kukkaa pukkaa – kannabiksen kotikasvatus Suomessa

PEKKA HAKKARAINEN & JUSSI PERÄLÄ & LEENA METSO

Johdanto

YK:n huumetoimisto julkaisi vuonna 2006 erillisselvityksen maailman kannabistilanteesta (Legget 2006). Raportin johtopäätöksissä todettiin, että maailman kannabismarkkinat olivat muuttuneet aikaisempaa alueellisemmiksi ja paikallisemmiksi ja eritoten Euroopassa myös aikaisempaa herbaalimmiksi. Jälkimmäinen seikka tarkoittaa marihuanan aseman vahvistumista suhteessa hasikseen¹. Muutosten takana on yksi ja sama kehitystrendi: kannabiksen viljelyn lisääntyminen uusilla alueilla ja maahantuonnin korvaaminen kotimaisella tuotannolla.

Pohjois-Afrikasta (erityisesti Marokosta) salakuljetetulla hasiksella on perinteisesti ollut keskeinen asema Euroopan kannabismarkkinoilla. 2000-luvulla tilanne on muuttunut. Joissakin maissa, kuten Hollannissa ja Isossa-Britanniassa, suurin osa kulutetusta kannabiksesta on jo kotimaassa tuotettua marihuanaa (Potter & al. 2011). Viljelmien koot vaihtelevat satojen/tuhansien kasvien kaupallisista suurtuotannoista muutaman kasvin kotiviljelmiin (esim. Weisheit 1992; Potter 2006; Bouchard 2007).

Yksi keskeinen erityispiirre kehityksessä on ollut pienimittaisen kotikasvatuksen voimakas yleistyminen (Decorte 2010a). Tämän myötä esimerkiksi Belgiassa, Hollannissa ja Isossa-Britanniassa kannabismarkkinat ovat tutkijoiden mukaan muuttuneet vähemmän hierarkki-

siksi ja vähemmän rikollisorganisaatioita sisältäviksi (Decorte 2008; Wouters 2008; Potter 2008 & 2009). Pienimittaisen kotikasvatuksen yleistymistä on edistänyt yhtäältä uusien, erityyppisiin olosuhteisiin soveltuvien kannabislajikkeiden jalostaminen ja toisaalta sisäkasvatukseen soveltuvan teknologian nopea kehitys. Internet-sivustot ovat tarjonneet yksityiskohtaisia kasvatusohjeita ja keskustelupalstoja vertaistiedon vaihtamiseen. Kannabiksen omatoimisesta kasvattamisesta on tullut aikaisempaa helpompaa ja samalla lopputuotteen laatu on merkittävästi parantanut. Nämä samat seikat yhdessä marihuanan kysynnän kasvun kanssa ovat tarjonneet pontimen myös laajamittaisemmalle, taloudellisista intresseistä lähtevälle toiminnalle.

Samanaikaisesti kotimaisen tuotannon ja pienviljelyn lisääntymisen kanssa kannabiksen lääkinnällinen käyttö on saanut kasvavaa huomiota julkisuudessa. Yhdessä nämä kaksi ilmiötä ovat saaneet aikaan kenties merkittävimmän muutoksen, joka kannabiskysymyksessä ja sen yhteiskunnallisessa määrittelyssä on tapahtunut sitten 1960-luvun.² Kannabiksen kotimainen viljely haastaa huumeepoliittiset mallit, jotka perustuvat tuonnin ja salakuljetuksen ehkäisemiseen. Pienviljely kyseenalaistaa ajatustavat, jotka korostavat keskitettyä tarjontaa ja organisoituja rikollisia markkinoita. Kannabiksen määrittely lääkkeeksi puolestaan siirtää keskustelun diskursseihin, joissa käyt-

¹ *Hasis valmistetaan cannabis-kasvista saatavasta pihkamaisesta hartsista. Sitä myydään paloina, mitä kuvastavat myös kutsumanimet "kappale" ja "peruslätkä". Marihuanaksi puolestaan nimitetään cannabis-kasvin kukinnoista ja yläversoista kuivatettua rouhetta. Käyttäjäkieliset ilmaukset "kukka" ja "kukinto" kuvaavat kasvin arvostetuimmasta osasta tehtyä marihuanaa.*

² *1990-luvulla kannabiksen käyttö yleistyi monissa maissa ja Suomessakin alettiin puhua toisesta huumeaallostasta (Partanen & Metso 1999; Salasuo & Seppälä 2001; Salasuo 2004), mutta tämä muutos oli lähinnä määrällinen ja uuden sukupolven esiinmarssiin liittyvä (Hakkarainen & Metso 2003; Hakkarainen 2005). Kotikasvatuksen ja lääkekannabiksen yleistyminen määrittävät cannabis-kysymystä laadullisesti uudella tavalla.*

tön tuomitseminen on hankalampaa, kuin jos kyseessä olisi pelkkä päihtymyksen tavoittelu.

Kannabiksen kotimaisesta tuotannosta julkaisiin joitakin yksittäisiä tutkimuksia 1990-luvulla, lähinnä Yhdysvalloissa, mutta laajamittaisempi tutkimustoiminta käynnistyi vasta vuosittuhannen vaihteen jälkeen ja tutkimuksen volyyymi on ollut kasvussa aivan viime vuosina (ks. tarkemmin Decorte & al. 2011). Aihepiirin tutkimuksen edistämiseksi perustettiin vuonna 2009 kansainvälinen konsortio ”The Global Cannabis Cultivation Research Consortium” (GCCRC), joka kokoaa yhteen tutkijoita noin kymmenestä eri maasta, tämän artikkelin kirjoittajat mukaan lukien.

Raportoimme tässä kirjoituksessa tuloksia Stakesissa (nyk. THL) vuonna 2008 käynnistetystä kannabiksen kotikasvatusta tarkastelevasta tutkimushankkeesta. Sitä varten olemme tehneet suomalaisten kannabiksen kasvattajien haastatteluja ja suorittaneet Internet-pohjaisen kyselytutkimuksen kasvattajien keskuudessa. Nämä aineistot tarjoavat meille mahdollisuuden kuvata suomalaisia pienkasvattajia, heidän toimintaansa ja ajattelutapojaan. Havaitsemme muun muassa kiinnostavia yhteyksiä kotimaisen tuotannon ja lääkekannabiksen trendien välillä. Olemme myös lisänneet eräisiin väestötutkimuksiin joitakin kannabiksen kotikasvatukseen liittyviä kysymyksiä, joiden kautta voimme esittää ensimmäiset tutkimusperustaiset arviot ilmiön levinneisyydestä Suomessa. Aikaisemmin olemme julkaisseet hankkeesta joitakin tuloksia kansainvälisillä foorumeilla (Hakkarainen & Perälä 2011; Hakkarainen & al. 2011). Tässä artikkelissa esitämme peruskuvauksen Suomen tilanteesta. Keskitymme seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä on kannabiksen kotikasvatuksen levinneisyys Suomessa?
- Miten kasvatusta meillä käytännössä harjoitetaan?
- Millaista joukkoa kasvattajat ovat?
- Miksi he kasvattavat kannabista?
- Kasvatetaanko kannabista lääkkeeksi vai huumeeksi?
- Meneekö sato myyntiin vai omaan käyttöön?

Tutkimusaineistot

(1) **Kasvattajien haastattelut.** Tutkimusta varten haastateltiin kaikkiaan 38:aa suomalaista kannabiksen kotikasvattajaa. Aineisto kerättiin vuonna 2008 (kesäkuu–joulukuu). Haastateltavat rekrytoitiin mainostamalla tutkimusta aiheeseen liittyvien Internet-sivustojen (erityisesti www.hamppu.netin) kautta. Tutkittavien anonymiteetti luovattiin taata. Tutkimus sai hyvän vastaanoton, ja halukkaita ilmoittautui enemmän, kuin haastateltuja pystyttiin toteuttamaan. Lopullinen aineisto käsittää 36 miestä ja kaksi naista. Haastateltavien ikäjakauma ulottui 18:sta 58:aan vuoteen, mutta suurimmalta osaltaan (N=23) he olivat 25–34-vuotiaita nuoria aikuisia. Valtaosa oli joko töissä (N=21) tai opiskeli (N=14). Ainoastaan kolme henkilöä oli haastatteluhetkellä työttömänä. Vähän yli puolet oli naimisissa tai asui kumppanin kanssa (N=20). Neljäsosalla oli lapsia. Viljelykokeneisuudeltaan haastatellut erosivat suuresti toisistaan. Joku työsti vasta ensimmäistä satoaan, toisilla oli kokemusta useista viljelmistä, erilaisista teknologisista ratkaisuista ja eri lajikkeiden risteytyksistä. Viljelmien koot vaihtelivat tyypillisesti yhden ja kymmenen kasvin välillä. Kyse oli siis pienviljelystä. Suurin haastatteluisa raportoitu viljelmä oli käsittänyt 40–50 kasvia. Haastattelut kerättiin eri puolilta Suomea.

Haastattelut toteutettiin kasvokkain tehtynä teemahaastatteluina, jotka nauhoitettiin. Tutkittavia pyydettiin kuvailemaan kokemuksiaan ja viljelykäytäntöjään, kertomaan motiiveistaan ja tavoitteistaan, arvioimaan suhteitaan muihin ihmisiin ja viranomaisiin sekä suhtautumistaan huume politiikkaan. Haastattelujen kesto vaihteli 1,5:sta aina 3 tuntiin. Monessa tapauksessa tutkittavat esittelivät haastattelijalle omia kasvejaan ja välineistöään sekä näyttivät valokuvia aikaisemmista sadoistaan ja viljelmistään. Haastatteluista syntyi vaikutelma, että haastateltavien avointa suhtautumista motivoi ajatus välittää omia näkemyksiään tutkimuksen kautta julkiseen keskusteluun, jossa kasvattajien näkökulma heidän mielestään puuttuu miltei tyystin. Haastattelut suoritti tutkija Jussi Perälä.

(2) **Nettikysely.** Tutkimusta varten suoritettiin suomalaisille kannabiksen kotikasvattajille suunnattu anonymi Internet-pohjainen verkkokysely vuonna 2009. Webropol-lomake oli täytettävissä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sivuilla osoitteessa www.thl.fi/kukka kuukauden

ajan toukokuusta kesäkuuhun. Koska kohteena oli rikollinen toiminta, tiedonkeruu edellytti luottamuksellisuutta. Tutkittavien suojaa käsiteltiin tarkkaan myös THL:n tutkimuseettisessä toimikunnassa. Esimerkiksi vastaajien IP-osoitteita ei kerätty talteen missään muodossa. Kyselyä markkinoitiin kolmella eri sivustolla (www.paihdelinkki.fi, www.kannabisuutiset.wordpress.com ja www.hamppu.net), joiden ajateltiin tavoittavan kohderyhmää. Lisäksi kyselyn esitettä jaettiin lennäkkeinä kansainvälisen liikkeen Million Marihuana March -tapahtumissa kolmella eri paikkakunnalla, mutta jakelun onnistumisesta ei saatu täyttä varmuutta.

Kyselylomake perustui alun perin Belgiassa vuonna 2006 tehtyyn vastaavaan tutkimukseen (Decorte 2008). Tanskalaiset tutkijat muokkasivat lomaketta omaan, vuoden 2008 lopulla toteutettuun tutkimukseensa, ja Suomessa tanskalaisversioon lisättiin kymmenkunta uutta kysymystä kasvatuskäytännön joistakin yksityiskohdistista (Hakkarainen & al. 2011). Lomakkeen kysymykset käsittelivät mm. kasvatusmotiiveja ja viljelykokemuksia, kasvatustapoja (sisällä/ulkona, mullassa/vedessä jne.), sadon käyttöä ja mahdollista levitystä, kotikasvatuksen huonoja ja hyviä puolia sekä riskejä ja kokemuksia kontrollin kohteeksi joutumisesta. Ainoastaan lomakkeet, joissa oli vastattu kaikkiin kysymyksiin, hyväksyttiin tutkimukseen. Joissakin lomakkeissa oli ilmeisiä ristiriitaisuuksia ja ne suljettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastattiin erittäin asiallisesti ja hylättyjen vastausten määrä jäi pieneksi.

Lopputulosta, 1 298 vastaajaa, joista 1 054 nykyistä kasvattajaa (= kasvattanut viimeksi kuluneen vuoden aikana), voi kysytyjen tietojen yksityisyyden ja arkaluotoisuuden johdosta pitää erinomaisena, jopa yllättävänkin suurena määränä. Tanskassa jäätin puoleen tästä määrästä (Hakkarainen & al. 2011). Myönteisestä suhtautumisesta kyselyyn kertoo myös se, että noin kolmasosa vastaajista kirjoitti kommenttejaan lomakkeen lopussa olleeseen vapaaseen tilaan. Nämä kommentit sisälsivät runsaasti kysymysten arviointia, joidenkin yksityiskohtien täsmentämistä ja erilaisia täydennyskehdotuksia, mutta hyvin moni myös kiitteli sitä, että asiaa nyt tutkitaan.

Yksi kyselyn ongelma oli se, että meillä ei ollut mitään keinoa kontrolloida sitä, vastasiko joku henkilö useampaan kuin yhteen kertaan. Toisaalta vastaaminen useampaan kertaan 65 kysymyk-

seen ei ehkä kuitenkaan ole ollut kovin houkuttelevaa. Vakavampi ongelma sen sijaan on se Internet-kyselyihin liittyvä heikkous, että me emme tunne perusjoukkoa emmekä siten pysty arvioimaan tutkimusjoukon edustavuutta (Couper 2000). Nettikyselyn vahvuutena voidaan kuitenkin pitää sen kykyä tavoittaa erityisryhmiä tutkimuksen piiriin (Sills & Song 2002). Satunnaisotantaan perustuvissa väestöaineistoissa on hyvin hankalaa saada yksityiskohtaisempiin analyyseihin tarvittava määrä vastaajia kannabiksen kotikasvatuksen kaltaisesta suhteellisen harvinaisesta ilmiöstä. Se vaatisi niin suuren otoskoon, että käytännössä siihen ei ole taloudellisia resursseja. Vaikka nettikyselymme tulokset eivät ole yleistettävissä koko väestöön tai edes koko kannabiksen kotikasvattajien alaryhmään, näiden runsaan tuhannen vastaajan avulla voidaan kuvata kannabiksen kotikasvatuksen pääpiirteitä Suomessa tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin väestötutkimuksissa. Se rajaus täytyy kuitenkin tehdä, että suurempia määriä kasvattavia, taloudelliseen hyötyyn tähtäviä toimijoita tuskin kiinnostaa vastata tämänkaltaisiin kyselyihin. Näin ollen kyselyaineistossa, kuten haastatteluissakin, kysymys on ennen kaikkea pienviljelyä harrastavista kotikasvattajista.

(3) **Väestökyselyaineistot.** Haastatteluaineiston ja nettikyselyn lisäksi tässä artikkelissa hyödynnetään kahta THL:n väestötutkimusaineistoa. Vuonna 2008 kerättyssä, 15–69-vuotiaan suomalaisväestön edustavaan satunnaisotantaan perustuvassa Juomatapatutkimuksessa hasiksen ja marihuanan käytöstä kysyttiin ensimmäistä kertaa eritellysti, ja sen pohjalta voidaan luoda kuvaa näiden aineiden kulutuksen suhteista. Vastaukset huumeekysymyksiin kerättiin Juomatapatutkimuksessa henkilökohtaisen haastattelun yhteydessä erillisellä kyselylomakkeella. Vastaajia saatiin 2 593 ja vastausprosentti oli 69 (Huhtanen & al. 2009).

Käytettävissämme on ollut myös syksyllä 2010 kerätty huumeekysely, jossa vastaajilta tiedusteltiin, ovatko he itse kasvattaneet kannabista ja tuntevatko he ketään kasvattajaa. Tutkimus kohdistui 15–69-vuotiaaseen suomalaisväestöön, josta satunnaisotannalla poimittiin 3 000 henkilöä. Tämän lisäksi mukaan poimittiin 1 250 henkilön lisäotos nuorimmista ikäryhmistä (15–39-vuotiaat). Tutkimusaineiston keräsi Tilastokeskus ja keruu toteutettiin postikyselyinä, mutta vastaaminen oli mahdollista myös In-

ternetin kautta. Lisäotokselle netin kautta vastaamista tarjottiin ensimmäisenä vaihtoehtona. Hyväksytyjä vastauksia saatiin kaikkiaan 2 023 henkilöltä. Vastausprosentti oli 48.

Paljonko

Suomessa, kuten muuallakin Euroopassa, hasis on perinteisesti ollut käytetyin kannabistuote (Salasuo 2006). Suomen kannabisyhdistyksen aktivistit Timo Larmela ja Ilkka Laine (1992, 104) kuvailevat 1990-luvun alun tilannetta seuraavasti:

Marihuanaa markkinoilla on hyvin vähän. Syy on sen salakuljetuksen vaikeus verrattuna hasikseen. Kunnollinen marihuana on useimmiten kotimaassa kasvatettua, mutta sitä harvemmin liikkuu myynnissä. Myynnissä oleva kotimainen marihuana on huonossa maineessa, THC-pitoisuudeltaan heikot alalehdet muodostavat siitä pääosan. Sadonkorjaaja laittaa yleensä latvukset itselleen talteen.

Takavarikkotilastot (ks. esim. Kontula 1986; Kainulainen & Kinnunen 2004) ja käyttäjätutkimukset (Hakkarainen 1987) vahvistavat hasiksen valta-aseman Suomen huumemarkkinoilla. Itse asiassa marihuanan käyttöä on pidetty niin vähäisenä, että tehdyissä huumeekselyissäkin on kartoitettu kannabiksen käyttöä vain yleisesti.

Takavarikkotiedot kertovat kuitenkin tilanteen muuttuneen 2000-luvulla (Perälä 2009). Vielä 1980-luvulla poliisin takavarikkoon päätyi vain muutamia kymmeniä kannabiskasveja vuosittain, eivätkä lukumäärät 1990-luvullakaan ylittäneet kuin joihinkin satoihin kasveihin. Vuodesta 2001 lähtien vuosittaiset takavarikkomäärät ovat liikkuneet useissa tuhansissa kasveissa. Esimerkiksi vuonna 2008 poliisi takavarikoi 14 000 kasvia, vuonna 2009 lukumäärä oli 12 500 kasvia ja 2010 yllettiin 15 000 kasviin, joka on enemmän kuin koskaan aikaisemmin (Kainulainen 2010, 217; Huumausaineiden ja niistä... 2011).

Kannabiksen kotimaisen kasvatuksen lisääntyminen nostaa marihuanan kulutuksen uudella tapaa kiinnostavaksi. Näkyykö kotikasvatuksen lisääntyminen marihuanan käytössä? Tämän vuoksi vuoden 2008 Juomatapatutkimuksen huumeosiossa marihuanan ja hasiksen käyttöä tiedusteltiin eritellysti ja sama toistettiin vuoden 2010 huumeekselyssä. Tulokset esitetään taulukossa 1. Koska Juomatapatutkimuksen aineiston keruu sisältää henkilökohtaista vuorovaikutusta,

Taulukko 1. Marihuanan ja hasiksen käyttö 2008 ja 2010 sukupuoli- ja ikäryhmittäin, %

	2008		2010	
	Hasis	Marihuana	Hasis	Marihuana
Elinikäisprevalenssi				
Kaikki	10	9	12	13
Miehet	13	10	15	17
Naiset	7	7	9	10
15–24	13	18	11	20
25–34	22	16	24	33
35–44	9	8	18	14
45–69	4	2	5	3
Vuosiprevalenssi				
Kaikki	2	3	2	4
Miehet	4	4	3	5
Naiset	1	1	1	3
15–24	6	8	5	11
25–34	4	5	5	10
35–44	1	1	1	1
45–69	0	0	0	0
Kuukausiprevalenssi				
Kaikki	1	1	1	1
Miehet	1	2	1	2
Naiset	0	0	0	0
15–24	2	3	1	3
25–34	1	2	2	3
35–44	0	0	0	1
45–69	0	0	0	0

Huom. Vuosien 2008 ja 2010 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia erilaisen aineistonkeruutaan vuoksi.

sen on todettu antavan jonkin verran alhaisempia lukuja käytön yleisyydestä kuin postikyselyn (Partanen & Metso 1997). Marihuanan ja hasiksen keskinäissuhteisiin sillä todennäköisesti ei kuitenkaan ole vaikutusta. Vuonna 2008 kaikkiaan 13 prosenttia vastaajista (15 % miehistä ja 10 % naisista) ilmoitti joskus elämässään käyttäneensä kannabista. Vuonna 2010 kannabista käyttäneitä oli 17 prosenttia (20 % miehistä ja 13 % naisista).

Taulukot luvut osoittavat, että hasiksen ja marihuanan kulutuksen suhteissa on tapahtunut käänne. Marihuanan käyttö on noussut hasiksen rinnalle ja jopa sen ohi. Nuorilla ja viimeaikai-

sessä käytössä marihuana oli hasista tavallisempaa jo vuonna 2008. Kaksi vuotta myöhemmin marihuana näyttää ohittaneen hasiksen käytön yleisyyden melkein kaikissa ryhmissä. Voimasuhteiden muutos lienee suurelta osin kannabiksen kotimaisen kasvatuksen seurausta, vaikka markkinoilla nykyisin, erityisesti kasvaneen kysynnän johdosta, saattaa liikkua entistä enemmän myös salakuljetettua marihuanaa. Kulutustietojen perusteella voidaan siis todeta, että kansainvälinen kannabismarkkinoiden herbalisointumistrendi on meilläkin selkeästi nähtävissä.

Taulukossa 2 tarkastellaan vuoden 2010 huumeikyselyn tuloksia kannabiksen kasvattamisesta ja kasvattajien tuntemisesta. Tutkimuksessa vastaajia pyydettiin kertomaan, (a) tuntevatko he henkilökohtaisesti ketään kannabiksen kasvattajaa ja (b) ovatko he itse kasvattaneet kannabista joskus tai viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana.

Syksyllä 2010 joka kymmenes suomalainen ilmoitti tuntevansa henkilökohtaisesti jonkun kannabiksen kasvattajan. Tämä on yllättävän suuri luku, ja nuorimmissa ikäryhmissä kasvattajan tunteminen oli vieläkin tavallisempaa. Lähes joka viidennellä alle 35-vuotiaalla oli tutkimuksen mukaan henkilökohtainen yhteys kannabiksen tuotantoon. Tällä yhteydellä on suora vaikutus omaan käyttöön. Puolet (52 %) kasvattajia tuntevista ilmoitti käyttäneensä joskus elämässään marihuanaa, kun muilla prevalenssi jäi yhdeksään prosenttiin. Viimeaikaisessa käytössä suhteellinen ero kasvattajia tuntevien ja ei-tuntevien välillä oli vieläkin suurempi (vuosiprevalanssit 24 % vs. 2 % ja kuukausiprevalanssit 9 % vs. 0 %). Kolmasosa alle 35-vuotiaista kasvattajan tuntevista miehistä ilmoitti ”pössytelleensä” viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Vastaajista runsas prosentti ilmoitti joskus kasvattaneensa kannabista. Miehillä kasvatus oli selvästi yleisempää kuin naisilla. Ikäryhmässä 25–34-vuotiaat neljällä prosentilla vastaajista oli jonkinlaista kasvatuskokemusta. Kasvattaminen viimeksi kuluneen vuoden aikana oli kuitenkin selvästi harvinaisempaa.

Sitä, kuinka luotettavasti ihmiset omakohtaista kasvatusa koskevaan kysymykseen vastasivat, on mahdotonta sanoa. Jos ajatellaan, että huumeen tuotanto on vakavampi rikos kuin pelkkä käyttö, niin luvuissa saattaa olla aliraportointia enemmän kuin käytön kohdalla. Toisaalta, jos kysymys on jonkinlaisesta muoti-ilmioistä, niin sil-

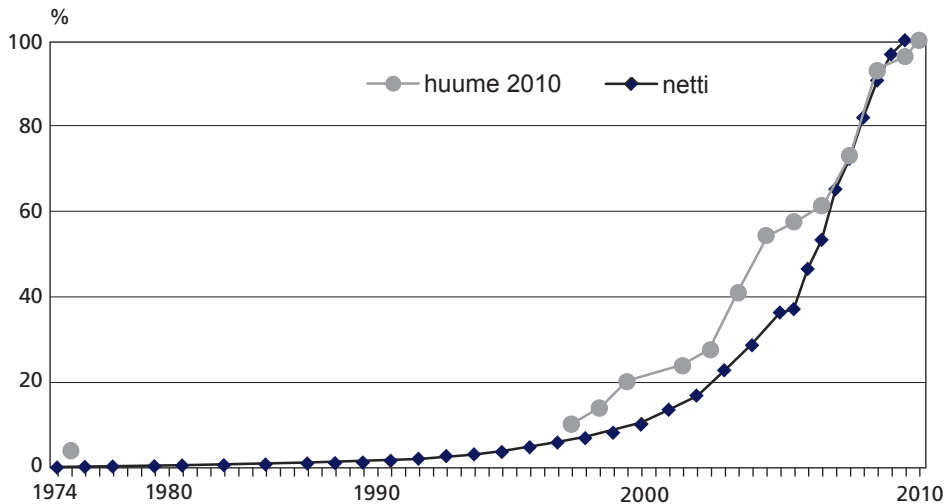
Taulukko 2. Kannabiksen kasvattaminen ja kasvattajien tunteminen 2010, %

	Tuntee kasvattajan	Kasvattanut kannabista	
		Joskus	Viime 12 kk:n aikana
Kaikki	10	1,4	0,2
Miehet	11	2,3	0,5
Naiset	9	0,5	0
15–24	16	1,7	0,6
25–34	21	4,2	0,2
35–44	10	1,4	0
45–69	3	0,3	0,2

loin luvut saattavat olla liian suuria esimerkiksi sitä kautta, että kannabista kasvattaneet olisivat vastanneet kyselyyn muuta väestöä aktiivisemmin. Tämä on hyvinkin mahdollista, koska vain vajaa puolet otokseen valituista vastasi kyselyyn.

Joka tapauksessa kyselyn luvut tarjoavat ensimmäisen tilastollisesti edustavaan otokseen perustuvan väestötason arvion kasvatuksen laajuudesta. Jos prosenttiluvut suhteutetaan väestömäärään, voidaan sanoa, että karkeasti ottaen noin 40 000–60 000 suomalaista on joskus elämässään kasvattanut kannabista. Viimeksi kuluneen vuoden aikana kasvattaneiden osuus on niin pieni, että sen pohjalta tehtyyn väestöarvioon liittyy paljon satunnaisuutta. Todennäköisesti aktiivikasvattajien lukumäärä oli jonkin verran alle 10 000. Tämä luku on lähes samaa suuruusluokkaa kuin Keskusrikospoliisin arvio (10 000 kotitaloutta) vuodelta 2007 (Perälä 2009, 127). Jos arviomme pitää paikkansa, nettikyselyn 1 298 vastaajaa edustaisivat noin 15 prosentin osuutta suomalaisista kannabiksen kotikasvattajista. Se kertoo kyselyn tavoittaneen tutkimuksen kohdejoukon verraten hyvin.

Kuviossa 1 tarkastellaan viljelyn yleistymisestä sen mukaan, minkä ikäisinä vastaajat ilmoittivat kasvattaneensa ensimmäisen satonsa. Kuvion kahdesta käyrästä toinen on laadittu vuoden 2010 väestökyselyn aineistosta, toinen perustuu nettikyselyn vastauksiin. Syntymävuosien perusteella ikä ensimmäisellä kasvatuskerralla on muunnettu kasvatusvuodeksi. Koska nettikyselyssä iästä käytettiin valmiiksi luokiteltuja vastausvaihtoehtoja, kuvioon sovelletaan keskiarvoja. Kumulatiiviset jakaumat kertovat, kuinka suuri osuus kasvattaneista oli tuottanut ensimmäisen satonsa tiettyyn ajankohtaan mennessä.

Kuvio 1. Kannabiksen kotikasvatuksen kehitys Suomessa

Käyrät piirtävät tilanteen kehityksestä hyvin samanlaisen kuvan. Kannabiksen kotikasvatusta lähti jyrkkään nousuun 2000-luvun taitteessa ja lähes kaikki kyselyihin vastanneet kasvattajat ovat tuottaneet ensimmäisen satonsa sen jälkeen. Tämä vahvistaa niin Timo Larmelan ja Ilkka Laineen (1992) kuin takavarikkotilastojenkin tietoja kotimaisen marihuanan vähämerkityksellisestä asemasta vielä 1990-luvun alussa. 2000-luvulla uusia kasvattajia on tullut lisää läpi vuosikymmenen.

Miten

Suomen rikoslain 50. luvun mukaan kannabiksen siementen myynti ja ostaminen huumausainetarkoitukseen on kielletty. Tästä johtuen meillä ei ole sellaisia liikkeitä, mistä siemeniä voisi hankkia. Miten siis päästä alkuun? Tutkija Jussi Perälä (2009, 126–127) on kuvannut kannabiksen suomalaista kotikasvatusta seuraavasti:

Siemeniä saadaan Internetistä. Niitä myös saadaan, ostetaan tai vaihdetaan toisilta kasvattajakavereilta. (...) Kasvattaja voi käyttää myös esimerkiksi pistokkaita siementen sijaan. Kasvatukseen tarvittava laitteisto on helppoa ja suhteellisen halpaa hankkia. Asiaan perehtyvä kasvattaja rakentaa suhteellisen huomaamattoman kasvattamon turvallisesti. (...) Tyypillisiä kasvatuspaikkoja kannabikselle ovat kasvattajan asunnossa oleva pieni tila, vaatekomero, kaappi tms., jossa kasvaa alle kymmenen kannabiskasvia.

Perälän kuvaus perustuu viranomaisaineistoihin, omaan etnografiseen tutkimustyöhön ja tämän tutkimuksen aineistojen alustavaan läpiluukuun. Kuvausta tarkennetaan tässä nettikyselyn tulosten ja kasvattajahaastattelujen avulla. Nettikyselyn vastausjakautumia tarkastellaan sen mukaan, kuinka monta kasvia henkilö ilmoitti kasvattavansa yhdellä kertaa. Ylivoimainen enemmistö (72 %) vastaajista sijoittui luokkaan 1–5 kasvia kerrallaan. Toiseksi eniten (18 %) vastauksia kertyi ryhmään 6–10 kasvia. Loput (7 %) piti yhdistää luokkaan ”yli kymmenen kasvia”. Tulokset kuvaavat siten ennen kaikkea kannabiksen pienkasvatusta. Vain runsas kaksi prosenttia vastaajista ilmoitti kasvattaneensa enemmän kuin 20 kasvia kerrallaan, heistä kolmella viljelmät käsittivät useita satoja kasveja. Jotkut (2 %) eivät halunneet vastata kasvien lukumäärää koskevaan kysymykseen, ja he ovat mukana ainoastaan yhteisluvuissa.

Nettikyselyn vastaajakajakauma painottui jonkin verran pienempimittakaavaisen viljelyyn kuin niillä kasvattajilla, jotka huumekontrolli on paljastanut. Poliisin takavarikoissa tammi–heinäkuun välillä vuonna 2008 tapauksista 87 prosenttia koski 1–20 kasvin viljelmiä, 12 prosenttia 21–100 kasvin viljelmiä ja yksi prosentti yli 100 kasvin viljelmiä (Perälä 2009, 127). Käräjäoikeuksissa vuosina 2002–2003 käsiteltyjen viljelytapauksien keskiarvo oli 11 kasvia ja mediaani kuusi kasvia, yli 40 prosentissa viljelmä käsitti 1–5 kasvia (Kainulainen 2006, 85–92).

Taulukko 3. Kasvattajien tietolähteet ja siementen hankintatavat, %

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935)	6–10 kasvia (n=237)	11+ kasvia (n=97)	Kaikki (n=1 298)
Tietolähde olennainen tai erittäin olennainen				
Internet	94	90	85	92
Muut kasvattajat	79	80	80	80
Ystävät	62	63	66	62
Kirjallisuus	40	45	46	42
Kannabiksen myyjä	4	5	9	5
Siementen/pistokaiden hankintatapa				
Internetistä	64	76	64	65
Kasvattajakavereilta	49	62	63	52
Aikaisemmista sadoista/ edellisestä sadosta	35	47	66	39
Liikkeestä	4	7	12	5
Kannabiksen myyjältä	5	6	4	5
Muualta	15	14	21	15

Kannabis-kasvi ei kuulu suomalaiseen flooraan luonnostaan. Sen kasvattaminen vaatii jonkin verran puutarhaosaamista ja erityistietämystä, esimerkiksi valaistuksen ja ravinnon suhteen. Taulukossa 3 kerrotaan, että kasvattajien tärkeimmät tietolähteet ovat Internet³ ja toiset kasvattajat. Sen sijaan kannabiksen myyjän merkitys kasvatustiedon lähteenä on jokseenkin olematon. Siementen hankintaa koskevat vastaukset olivat samansuuntaiset: Internet ja toiset kasvattajat ovat tärkeimmät lähteet, kannabiksen myyjä vähämerkityksellisin. Ne, joilla oli yli viiden kasvin viljelmät, hyödynsivät usein myös aikaisempia satojaan.

Netti ja kaverit siis auttavat alkuun, mutta kunnollisen sadon saaminen vaatii kärsivällisyyttä, vaivannäköä ja säännöllistä huolenpitoa. Multa ja siemenet maitopurkkiin, purkki ikkunalaudalle ja satoa odottelemaan ei riitä. Taulukosta 4 käy ilmi, että melkein kaikki nettikyselyyn vastanneet hoitivat kasvejaan päivittäin tai useammin kuin kerran viikossa. Päivittäin hoitavien osuus oli suurin yli 10 kasvin viljelmillä. Haastattelussa monet korostivat, että kasvatuksesta oli muodostunut heille harrastus ja intohi-

mo, jonka yhteydessä aikaa käytettiin mielellään paitsi kasveista huolehtimiseen myös kasvatuksen opiskeluun, välineistön kehittelyyn ja vertaiskeskusteluun. Harrastuksena sitä verrattiin esimerkiksi puutarhanhoitoon, chilian kasvattamiseen tai kotiviinin valmistamiseen. (Hakkarainen & Perälä 2011.)

Kyselyyn vastanneet suosivat kannabiskasvin päälaajikkeita Indicaa ja Sativaa tasaisesti. Yksinomaan jompaakumpaa suosi yksi kymmenestä, mutta tavallisempaa oli kasvattaa molempia joko samanaikaisesti tai vaihdellen. Hybridilajikkeita (esim. White Widow, Skunk no. 1 ja Jack Herer) viljeli joka neljäs vastaaja. Taulukossa 4 kerrotaan, että vähän yli puolet vastaajista kasvatti vain sisätiloissa. Kolmasosa oli viljellyt sekä sisällä että ulkona, mutta pelkästään ulkona kasvattivat vain harvat. Sisäkasvatus oli tyypillisintä pienimmillä viljelmillä. Yhden tai muutaman kasvin kasvattaminen ei vaadi paljon tilaa. Kolmasosa 1–5 kasvin kasvattajista pärjäsi alle yhden neliömetrin alalla. Yli puolella kaikista kasvattajista puskat mahtuivat kahden neliön pinta-alalle. Yli kymmenen kasvin kasvattajilla oli suurin ja monipuolisin kasvatusalusta. Selvä enemmistö viljeli pelkästään mullassa. Lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vastaajista käytti valaistuksessa suurpaineramppuja, mutta myös energiansäästölamput (44 %) ja luonnonvalon hyödyntäminen (32 %) olivat tavallisia. Uusimman valaistustekniikan, ledvalojen, käyttöä ei kyselyssä tuolloin

³ Internetissä on lukuisia kannabiksen kasvattamista käsitteleviä sivustoja. Esimerkiksi ensimmäinen suomenkielinen kasvatusopas "Hullu puutarhuri – Koristehampun kasvatusopas" on ollut ladattavissa vuodesta 1996 lähtien.

Taulukko 4. Kasvatuskäytännöt, %

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935) %	6–10 kasvia (n=237) %	11+ kasvia (n=97) %	Kaikki (n=1 298) %
Hoitoaika				
Päivittäin	49	47	58	48
Enemmän kuin kerran viikossa	46	49	34	45
Kerran viikossa	3	2	5	3
Harvemmin	1	0	1	1
Ei tiedä/ei halua vastata	1	1	2	2
Paikka				
Vain sisätiloissa	59	43	35	53
Vain ulkona	6	6	9	7
Sekä sisällä että ulkona	29	45	52	33
Ei halua vastata	6	6	4	7
Kasvatustilan suuruus				
Alle 1 m ²	31	10	7	25
1–2 m ²	35	40	19	34
2–4 m ²	17	20	15	17
4–10 m ²	6	16	18	9
Yli 10 m ²	2	4	26	4
Ei tiedä/ei halua vastata	9	11	15	11
Kasvatusalusta				
Mullassa	70	57	55	66
Vedessä	12	15	11	12
Vaihtelevasti	16	22	16	17
Molemmissa samaan aikaan	2	5	16	4
Ei halua vastata	0	0	1	1
Yhteistyö muiden kasvattajien kanssa				
Kasvatan yksin	60	41	42	54
Yhdessä muiden kanssa	11	16	22	13
Yleensä yksin, joskus yhteistyössä	26	41	32	29
Ei halua vastata	2	2	4	4

kysytty. Ravinteina suositettiin biologisia lannoitteita (48 %) sekä biologisten ja kemiallisten lannoitteiden yhdistelmiä (31 %). Kansainvälisesti on pantu merkille, että pienimittakaavaisten kotikasvattajien kasvatusjärjestelmät voivat olla yllättävän sofistikoituneita ja että poliisi tulkitsee tämän helposti osoitukseksi toiminnan ammatimaisuudesta, vaikka kyse voi olla puhtaasti harrastuksen intohimosta (Decorte 2010a). Seuraava vesikasvatusjärjestelmän kuvaus haastatteluaineistosta kertoo esimerkiksi teknologian soveltamismahdollisuuksista:

Mä saan kaiken tietokoneelle, elektroninen mittari seuraa ja tallentaa kaiken tunnin välein, digitaaliajastin huolehtii kaikesta, kastelu toimii jatkuvana virtana. (Mies, 26 vuotta)

Taulukossa 4 kerrotaan myös, että viljelmiä pidettiin pääosin yksin, mutta yhteishankkeita esiintyi jonkin verran. Vahvimmin henkilökohtaista toimintaa oli pienimmillä istutuksilla. Perheissä, joissa molemmat puoliset kasvattavat, viljelmiä saattavat silti olla henkilökohtaisia.

Kumpikin kasvattaa ja meillä periaatteessa on omat tilat käytettävissä ja tilanne on käytännössä niin että mä noi omat kaappini hoidan itse ja auttelen sitten välillä miestäni tekemään ravinneesteitä (...) Ylimäärä menee miehelle, että mulla se on se, että tuottaa itelle ja puolisolalle (...) (Nainen, 25 vuotta)

Vaikka kasvatustoimet näyttivät onnistuneen verraten hyvin, aina ei sadosta ollut varmuutta. Kyselyyn vastanneista runsas viidesosa (22 %)

Taulukko 5. Tuotanto ja investoinnit

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935) %	6–10 kasvia (n=237) %	11+ kasvia (n=97) %	Kaikki (n=1 298) %
Kuivattua kannabista yhdestä kasvista, grammaa				
Alle 25 g	22	14	23	21
25–50 g	21	18	25	21
51–100 g	18	23	15	19
Yli 100 g	9	12	9	9
Ei punnitse satoa	15	20	16	16
Ei ole vielä saanut satoa/ ei halua vastata	14	14	11	15
Viimeksi kasvatetun kannabiksen arvioitu vahvuus				
Vahvaa/erittäin vahvaa	38	49	63	42
Keskivahvaa	38	34	21	35
Mietoa/erittäin mietoa	10	5	6	9
Ei ole vielä saanut satoa/ei tiedä/ ei halua vastata	14	12	10	14
Viime satoon sijoitettu raha				
Alle 20 euroa	17	8	14	15
20–50 euroa	28	24	22	26
50–100 euroa	21	21	10	20
100–250 euroa	17	21	24	18
250–500 euroa	6	14	10	7
Yli 500 euroa	2	4	9	3
Ei ole vielä saanut satoa/ei tiedä/ ei halua vastata	9	8	10	10
Kuinka monta satoa kasvattanut				
Ei ole vielä saanut ensimmäistä satoa valmiiksi	14	8	13	13
Yhden sadon	19	12	6	16
2–5 satoa	43	38	22	40
6–10 satoa	12	18	21	14
11–20 satoa	4	10	14	6
Yli 20 satoa	3	6	14	4
Ei tiedä/ei halua vastata	5	7	9	7

raportoi epäonnistuneensa ainakin yhden keran. Epäonnistumisen syitä voi olla monia. Se voi johtua esimerkiksi puutteista kasvatusolosuhteissa tai huolenpidossa tai vaikkapa siitä, että viljelmä on sisältänyt marihuanaa tuottamattomia uroskasveja.

Taulukossa 5 kerrotaan, kuinka paljon marihuanaa kasvattajat raportoivat saaneensa yhdestä kasvista. Jakauma ulottuu alle 25 grammaa aina yli 100 grammaan. Kansainvälisessä kirjallisuudessa on arvioitu, että sisäkasvatuksessa yksi kasvi tuottaa keskimäärin 25–28 grammaa kannabista (esim. Bouchard 2007). Tähän näh-

den suomalaiset kasvattajat ovat onnistuneet tuotannossaan verraten hyvin. Suuri vaihtelu sadon määrässä todennäköisesti lisää toiminnan kiinnostavuutta. Sitä luultavasti tekee myös omatuotannon laatu. Yli 40 prosenttia vastaajista arvioi kasveistaan saamansa marihuanan olevan joko vahvaa tai erittäin vahvaa, ja ainoastaan yhdeksän prosenttia piti tuotettaan mietona tai erittäin mietona. Korkean THC-pitoisuuden tavoittelu tuli usein esiin myös haastatteluissa. Kuten seuraava lainaus osoittaa, menettelyt tässä pyrkimyksessä voivat olla moninaisia.

Hyviä kikkoja on että viikkoa ennen kaatoa survaisee rautanaulan puskan läpi juuresta, että jotenkin se kasvi aavistaa ett kuolema on lähellä ja suorittaa sellaisen viimeisen rutistuksen. Tuossa vaiheessa tulee kaikkein näteimmin sellaista kiteistä hartsia pintaan. Siin on huomattava näköero kun viimeisen viikon räökkää niitä ja pitää sitten sen viimeisen kolme vuorokautta pimeässä. Nää on sellaisia puoliksi itse opittuja ja löydettyjä, puoliksi huhuihin perustuvia. (Mies, 26 vuotta).

Jos katsotaan viime satoon sijoitettuja rahamääriä (taulukko 5), voidaan todeta, että itse viljely tulee huomattavan edulliseksi. Enemmän kuin kaksi kolmasosaa vastaajista kertoi sijoittaneensa viime satoon korkeintaan 100 euroa. Jos kasvattaa 100 euron sijoituksella neljää kasvia ja saa niistä kustakin 25 grammaa marihuanaa, niin omatuotannon grammahinnaksi tulee yksi euro. Huumemarkkinoilla kukinnan tyyppillinen myyntihinta liikkuu 10–15 euron välillä grammalta (Perälä 2009). Laskelma ei kuitenkaan ota huomioon kaikkia kustannuksia (esimerkiksi huolenpitoon ja toiminnan salaamiseen uhrattua aikaa ja vaivaa sekä riskiä joutua kontrollin kohteeksi). Silläkin on vaikutusta, rakentaako viljelmää ensimmäistä kertaa vai onko kasvatuksen infrastruktuuri jo olemassa. Kuten taulukosta nähdään, vastaajista 40 prosenttia kasvatii jo 2.–5. satoaan ja joillakin takanaan oli jo vähintään 20 kasvatuskertaa. Suuremman rahallisen panostuksen viime satoon sijoittaneet viljelijät arvioivat kasviensa tuoton suuremmaksi ja kukinnan laadun vahvemmaksi kuin pienempiä summia sijoittaneet.

Ketkä

Väestökyselyn tulosten yhteydessä todettiin, että kasvatuskokemukset olivat miehillä huomattavasti yleisempiä kuin naisilla (taulukko 2). Vuoden aikana kasvattaneita naisia ei väestötutkimukseen tavoitettu ainuttakaan. Niinpä ei ole yllättävää, että aktiivikasvattajiin painottuneessa nettikyselyssä valtaosa vastaajista oli miehiä. Lisäksi taulukosta 6 ilmenee, että yli puolet nettikyselyyn vastanneista oli alle 25-vuotiaita. Tämä on enemmän kuin väestökyselyn tulosten perusteella olisi voinut odottaa. Nuoret ja miehet siis osallistuivat nettikyselyyn todennäköisesti muita aktiivisemmin, mutta he myös ovat useammin kannabiksen kotikasvattajia. Näissä ryhmissä myös käyttö on tavallisinta (Hakkarainen & Metso 2007).

Kolmasosa kasvattajista oli naimisissa tai avoliitossa. Yhdellä kymmenestä oli kotona asuvia lapsia. Yksin asuvia oli liki 40 prosenttia. Runsaat 40 prosenttia kasvattajista oli suorittanut yliopilastutkinnon ja useammalla kuin joka kymmenennellä oli takanaan yliopisto tai vastaava tutkinto. Liki kolmasosa oli käynyt ammattikoulun ja viidennes oli suorittanut opistotason tai ammattikorkeakoulun tutkinnon. Palkkatyössä oli 37 prosenttia ja työttömänä 16 prosenttia vastaajista, opiskelijoiden osuus oli 29 prosenttia. Bruttotulot jäivät monilla verraten alhaiselle tasolle, mitä ainakin osittain selittänee nuorten ja opiskelijoiden runsas määrä. Viljelmän koon mukaan tarkasteltuna havaitaan, että yli kymmenen kasvin kasvattajat olivat muita vanhempia ja useammin naimisissa, heillä oli muita useammin kotona asuvia lapsia, muita alempi peruskoulutus ja he olivat muita useammin työttömänä.

Koska nettiaineiston ikäjakauma painottuu niin vahvasti miehiin ja kahteen nuorimpaan ikäryhmään, tuloksia ei voi verrata suoraan väestön sosiodemografiisiin tietoihin. Niinpä vertasimme pelkästään 15–34-vuotiaita miehiä vuoden 2010 väestökyselyn vastaaviin miesikäryhmiin. Tässä tarkastelussa kannabiksen kasvattajat eivät näyttäneet erityisen poikkeavalta tai syrjäytyneeltä ryhmältä. Joitakin eroavuuksia normaaliväestöön voitiin kuitenkin todeta. Kannabista kasvattavat nuoret ja nuoret aikuiset miehet asuvat ikätovereitaan useammin yksin ja ovat sekä perheen että lasten suhteen vakiintumattomampia. Perus- ja ammattikoulutuksessa ei ole suuria eroja, mutta normaaliväestöön verrattuna useampi heistä oli tutkimushetkellä työttömänä ja heillä oli myös verrokkiaineistoa alhaisemmat tulot. Nuorimmasta kasvattajaikäryhmästä voidaan panna merkille se, että he näyttäisivät siirtyvän kodin ulkopuolelle ja työelämään ikätovereitaan aikaisemmin.

Taulukossa 7 esitetään joitakin kasvattajien omaa kannabiksen käyttöä kuvaavia lukuja. Kun niitä verrataan kannabiksen koko käyttäjäkuntaan, voidaan todeta, että päivittäiskäyttäjien osuus kasvattajissa on huomattavan suuri ja harvemmin kuin 1–2 kertaa viikossa käyttävien osuus huomattavan pieni. Kannabiksen suomalaisesta käyttäjäkunnasta vain kuusi prosenttia on päivittäiskäyttäjiä ja noin 80 prosenttia käyttää harvemmin kuin kerran viikossa (Hakkarainen & al. 2008). Nettikyselyyn vastanneet kasvattajat olivat siis kannabiksen todellisia aktiivikäyttä-

Taulukko 6. Kasvattajien sosiaaliset tunnuspiirteet, %

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935) %	6–10 kasvia (n=237) %	11+ kasvia (n=97) %	Kaikki (n=1 298) %
Sukupuoli				
Mies	93	92	91	93
Nainen	7	8	9	7
Ikä				
15–24	57	53	51	56
25–34	38	36	27	37
35–44	4	11	13	5
45–60	1	1	9	2
Siviilisäätty				
Naimaton	60	56	48	58
Naimisissa	7	9	22	8
Avoliitossa	27	30	25	27
Eronnut, as.erossa tai leski	2	2	2	2
Ei vastaa	4	3	3	5
Lapsia				
On kotona asuvia	8	12	22	10
Vain kotoa pois muuttaneita	1	3	6	2
Ei ole lapsia	88	81	68	85
Ei vastaa	3	4	4	3
Asuu				
Vanhempien kanssa	10	11	13	10
Yksin	41	41	28	39
Puolison ja/tai lasten kanssa	34	38	45	35
Ystävien kanssa tai muuten	13	8	12	12
Ei vastaa	3	3	1	3
Peruskoulutus				
Peruskoulu tai vähemmän	52	58	70	54
Ylioppilastutkinto	45	38	28	42
Ei vastaa	3	4	2	3
Ammattikoulutus				
Ammattikoulu	29	29	30	29
Opisto tai ammattikorkeakoulu	21	22	26	22
Yliopistotutkinto tai vastaava	13	11	11	13
Ei mikään näistä	30	34	32	31
Ei vastaa	6	4	1	5
Toimi				
Palkkatyössä	39	31	36	37
Yrittäjä	5	9	11	6
Työtön	13	20	23	16
Opiskelija	31	26	18	29
Muu	9	13	11	10
Ei vastaa	2	1	1	2
Bruttotulot				
Alle 500 euroa	29	34	21	30
500–999	20	21	30	20
1000–1999	23	18	15	22
2000–2999	14	15	19	14
3000 tai enemmän	7	6	7	7
Ei vastaa	7	6	8	7

Taulukko 7. Kasvattajien oma kannabiksen käyttö

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935) %	6–10 kasvia (n=237) %	11+ kasvia (n=97) %	Kaikki (n=1 298) %
Oman kasvattaman kannabiksen käytön useus				
Useamman kerran päivässä	13	22	28	16
Kerran päivässä/lähes päivittäin	31	40	34	33
1–2 kertaa viikossa	32	22	18	29
Muutaman kerran kk:ssa	17	11	7	15
Harvemmin	4	3	7	4
Ei halua vastata	3	2	5	4
Arvioitu kulutus, grammaa/viikko				
Alle 1 g	21	15	12	19
1,0–2,99	34	18	18	30
3,0–6,99	30	26	36	29
7,0–13,99	11	24	16	13
14,0 g tai enemmän	5	18	18	9
Saako omasta sadosta tarpeeksi kannabista omaa käyttöä varten				
Kyllä	66	59	62	64
Vaihtelee sadosta riippuen	20	31	23	22
Ei	7	3	9	6
Ei tiedä	6	5	4	6
Ei halua vastata	1	1	1	2

jiä. Tästä kertovat myös viikkokulutuksen grammamäärät. Niitä (22 %), jotka kuluttivat enemmän kuin seitsemän grammaa viikossa (1 g/päivä), voisi ehkä luonnehtia kannabiksen suurkuluttajiksi. Suurimmalta osaltaan kasvattajat tyydyttivät kulustarpeensa omasta sadostaan. He edustivat myös verraten kokenutta käyttäjäkuntaa. Yli puolet (63 %) heistä oli aloittanut kannabiksen käytön viimeistään 17-vuotiaana, ja lähes puolet (46 %) oli käyttänyt yli viisi vuotta.

Tutkimuksissa on todettu, että kannabis ja alkoholi linkittyvät toisiinsa siten, että kannabiksen käyttäjien alkoholin kulutus on keskimääräistä runsaampaa (Hakkarainen & Metso 2009). Kotikasvattajat eivät tee tässä poikkeusta, vaikka heidän alkoholin kulutuksensa olikin marihuanan käyttäjiä maltillisempaa: väestökyselyaineistosta tehdyssä vertailussa kannabiksen kasvattajat käyttivät enemmän alkoholia kuin kyselyyn vastanneet 15–39-vuotiaat miehet, mutta vähemmän kuin marihuanaa joskus käyttäneet miehet. Kasvattajien suhtautuminen kannabiksen ja alkoholin yhtäaikaiskäyttöön oli kaksijakoinen. Nettikyselyssä noin kolmasosa kasvattajista kertoi nauttivansa kannabista ja alkoholia yhtäaikaisesti 1–3 kertaa kuukaudessa ja yhdelle

kymmenestä se oli viikoittainen rutiini. Toisaalta kolmasosa kasvattajista ilmoitti, ettei harrasta kannabiksen ja alkoholin yhteiskäyttöä koskaan tai jos näin tapahtuu se jää korkeintaan 1–2 kertaa vuodessa.

Miksi

Suomen rikoslain mukaan kannabiksen viljeleminen on rangaistava teko, jos tarkoituksena on käyttää kannabista huumausaineena. Jo kasvin kylväminen, istuttaminen tai pelkkä siemenen hallussapitokin voi tulla rangaistavaksi huumausainerikoksena. (Kainulainen 2009, 174–175.) Oikeuskäytännössä kasvatustapaukset viedään yleensä tuomioistuimeen ja henkilöä saatetaan samalla syyttää käytöstä. Tavallisin rangaistus pienimittaisesta omaan käyttöön tapahtuneesta kasvatuksesta on sakkotuomio, mutta jos viljelyn mittakaava on ollut suurempi ja levitykseen tarkoitettu, se on voinut johtaa vankeustuomioon. (Kainulainen 2006, 85, 91–93.) Kannabiksen kotikasvatuksen yleistymisen takia tuomioistuimissa on kuitenkin ollut horjuvuutta rangaistuskäytännöissä. Tästä syystä Valtakunnansyyttä-

jänviraston huumesyyttäjäille järjestetyssä koulutuksessa on kiinnitetty asiaan huomiota. Syyttämiskäytännön yhtenäistämiseksi on huume-erikoissyyttäjäryhmässä laadittu suositus, jossa arvioidaan kannabiskasveista saatavan sadon suuruutta. Yhden kasvin keskituotoksi on arvioitu 25 grammaa. Suosituksen mukaan syyttäjä voisi vaatia vankeutta yli kymmenen kasvin viljelmää, kun taas sen alle jäävistä tapauksista esitettäisiin sakkoa. (Suositus syyttäjän... 2010). Nettikyselyn vastaajista 1–5 ja 6–10 kasvin viljelijät selviäisivät siis vielä sakoilla, mutta yli 10 kasvin viljelijöillä olisi edessään vankeustuomion uhka.

Suomen lainsäädännön suhtautuminen kannabiksen kasvatukseen on siis yksiselitteisen tuomitseva, ja kontrollitoimissa sitä sovelletaan tiukasti. Kannabiksen kotikasvatuksen paljastuminen voi johtaa vakaviin oikeudellisiin seuraamuksiin ja niiden myötä myös merkittäviin siivielämän hankaluuksiin. Miksi ihmeessä ihmiset, jotka muilta elämänehdoltaan eivät juuri poikkea muista kansalaisista, sitten ottavat tämän riskin? Kyselyssä tarjottiin erilaisia vaihtoehtoisia syitä kasvatukselle ja vastaajia pyydettiin kertomaan, kuinka olennaisina he pitivät niitä itselleen. Vastausvaihtoehdot ulottuivat ”erittäin epäolennaisesta” ”erittäin olennaiseen”. Taulukossa 8 esitetään, kuinka iso osa vastaajista piti erilaisia vastausvaihtoehtoja itselleen olennaisina tai erittäin olennaisina.

Taulukosta nähdään, että oman käyttötärpeen tyydyttäminen on erittäin keskeinen perustelu kasvatukselle. Sen sijaan myyntimotiivilla on merkitystä ainoastaan harvoille. Mahdollisuus nauttia sadosta yhdessä ystävien ja tuttujen kanssa kiinnostaa noin kolmasosa vastaajista. Toinen korkealle rankattu perustelu on kasvatuksesta itsestään saatava nautinto, mikä viittaa viljelyn harrastusaspektiin. Kolmas tärkeä peruste on pyrkimys välttää laittomia huumemarkkinoita ja niihin liittyvää rikollisuutta. Moni oli myös sitä mieltä, että kasvattaminen itse on vähemmän riskialtista kuin ostaminen katukaupasta. Perusteluissa korostettiin myös itse kasvatetun kannabiksen edullisuutta tai terveydellisyyttä. Jälkimmäinen liittyy todennäköisesti siihen, että markkinoilla myydyin hasiksen tai marihuanan epäillään usein sisältävän painoa lisääviä lisäaineita ja epäpuhtauksia. Mielenkiintoista on se, että moni suomalainen kasvattaja tavoittelee vahvempaa tuotetta, kuin mitä markkinoilla liikkuu. Belgiassa sen sijaan viidesosa vastaajista kertoi pyrkivänsä kotikannabiksessaan markkinoita hallitsevaa hollantilaista tuotantoa (”Dutch Weed”) miedompaan lopputulokseen (Decorte 2008 & 2010b). Suomen markkinoilla liikkuvan kannabiksen heikko laatu oli toistuva teema kasvattajien haastatteluissa. Myös rikollisten piirien välttämistä korostettiin jokseenkin kaikissa haastatteluissa.

*Taulukko 8. Kannabiksen kasvatuksen perustelut, %
Niiden osuus, jotka vastasivat, että perustelu on olennainen tai erittäin olennainen*

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia (n=935) %	6–10 kasvia (n=237) %	11+ kasvia (n=97) %	Kaikki (n=1 298) %
Mahdollistaa henkilökohtaisen käytön	88	87	85	87
Voi jakaa ystäville ja tutuille	28	38	37	31
Voi myydä	5	11	15	7
Välttää laittomia piirejä	90	86	86	88
Kasvattaminen vähemmän riskialtista kuin ostaminen	50	47	52	49
Halvempaa kuin myytävä kannabis	73	81	80	75
Terveellisempää kuin myytävä kannabis	74	75	81	75
Vahvempaa kuin myytävä kannabis	37	50	55	41
Miedompaa kuin myytävä kannabis	2	4	7	3
Nautinto, kun kasvattaa itse	87	87	85	87
Uteliaisuudesta, kokeilunhalusta	54	47	46	52

Taulukko 9. Kotikasvatuksen haitat, %
Niiden osuus, jotka vastasivat, että haitta on olennainen tai erittäin olennainen

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia	6–10 kasvia	11+ kasvia	Kaikki
	(n=935)	(n=237)	(n=97)	(n=1 298)
	%	%	%	%
Riski tulla pidätetyksi tai vangituksi ja saada sakot	89	88	87	88
Suuri määrä kannabista kotona	41	43	40	41
Ystävät, jotka haluavat osansa sadosta, häiritsevät	20	25	22	21
Hajuhaitta	53	44	42	50
Tilanpuute	25	24	28	25
Käytän itse enemmän kuin olisi tarpeen	19	19	23	20

No, se peruslätkän saatavuus ja laatu katukaupassa las-
 ki vaan alemmas ja alemmas (...) Enpä suostuis enää
 samanlaista ”kengänpohjaa” piippuuni laittamaan.
 (Mies, 29 vuotta)

Totesin, että mieluummin käyttäisin tätä kuin alko-
 holia. En kuitenkaan halua mihinkään rikollisuuteen
 sekaantua, vaan kun kyseessä on luonnontuote, niin
 miksipä en kasvattais sitä itse. (...) Olen tavallinen
 kunnan kansalainen, joka kasvattelee komerossaan
 hampua. (Mies, 29 vuotta)

Taulukkoon 9 on koottu viljelijöiden käsityk-
 siä kannabiksen kasvatuksen haitoista. Selväs-
 ti tärkeimpänä haittana pidettiin riskiä paljastua
 poliisille ja tulla pidätetyksi ja rangaistuksi. Haas-
 tatteluissa tavallinen tapa käsitellä tähän liittyviä
 pelkoja oli pitää viljelmien koko ja tuotanto pie-
 nenä tai ainakin siinä määrin rajoitettuna, että
 törkeän huumausainerikoksen rajat eivät ylittyisi.
 Kasvattajilla oli varsin tarkka käsitys oikeuskäy-
 tännöstä ja törkeän huumausainerikoksen tun-
 nusmerkistöstä. Paljastumisriskiin liittyen moni
 piti kasvatuksen hajuhaittoja olennaisena ongel-
 mana. Erityisesti kasvatuksen loppuvaiheessa pie-
 nissä tiloissa kotona kasvatetun kannabiksen ha-
 ju leviää helposti asunnon ulkopuolelle ja saattaa
 kiinnittää sivullisten huomiota asiaan. Viljelmis-
 tä monet paljastuvatkin juuri tätä kautta (Perälä
 2009). Maistiaisten toivossa asunnossa vierailevat
 ystävät viidesosa vastaajista koki häiriöksi. Ahkerat
 vierailijat saattavat lisätä myös paljastumisriskiä.
 Mielenkiintoista on, että viidesosa vastaajista
 nimesi haitaksi sen, että omasta sadosta tulee pol-
 teltua enemmän kuin olisi tarpeen. Kannabiksen
 käytön säännöstelyssä saatavuus ja pienehköt ker-
 tahankinnat ovat tärkeä käyttöä rajoittava tekijä
 (Kinnunen 1992). Kotikasvatus muuttaa tilan-

netta, kun omatuotantoa on saatavilla yhtäjak-
 soisesti suurempia määriä.

Nettikyselyyn vastanneista lähes viidesosa (19
 %) oli joutunut tekemisiin poliisin kanssa, ja 14
 prosenttia vastaajista ilmoitti saaneensa tuomi-
 on kannabiksen kasvatuksesta. Niillä, joilla viljel-
 mä rajoittui 1–5 kasviin, nämä luvut olivat mui-
 ta pienemmät. Vastaavasti lähes viidesosa (18 %)
 vastaajista koki riskin joutua tekemisiin kontrol-
 lin kanssa suureksi tai erittäin suureksi. Yli kym-
 menen kasvin viljelijöistä näin koki joka neljäs.

Vaikka huumekontrollin kohteeksi joutumi-
 nen arvioitiin merkittävimmäksi kannabiksen
 kotikasvatuksen haitaksi, niin valtaosa (66 %) kaikista
 vastaajista piti kiinnijäämisriskiä kuitenkin
 pienenä tai erittäin pienenä. Oman käyttöt-
 tarpeen tyydyttäminen, katukauppaan liittyvän
 rikollisuuden ja riskien välttäminen sekä muut
 oman viljelytoiminnan perustelut painoivat vaa-
 kakupissa kiinnijäämisriskiä enemmän. Monilla
 ajattelussa on mukana myös ideologinen päihde-
 poliittinen ulottuvuus. Haastatteluissa esitettiin
 runsaasti kritiikkiä kannabiskontrollia ja yhteis-
 kunnan asenteita kohtaan. Tyypillisesti arvostel-
 tiin sitä, että yhteiskunta on valmis sietämään al-
 koholin haittoja, mutta suhtautuu ankarasti kan-
 nabikseen (Hakkarainen & Perälä 2011). Päih-
 teenä kannabis miellettiin suhteellisen vaaratto-
 maksi ja joillekin se oli vaihtoehto alkoholille.

Mä asun omistusasunnossa, mä teen 4-tuntista työpäi-
 vää ja siit huolimatta mä kerään sen 60–70 opintopis-
 tettä vuodessa, mä oon aktiivinen toimija yhdessä jär-
 jestössä (järjestön nimi poistettu) ja yhdessä puolue-
 eessa (puolueen nimi poistettu), etenkin sen nuorisoso-
 sastossa ja mun pitäis oikeesti olla moitteeton Suo-
 men kansalainen, sellanen helkkarin Spes Patriae -pro-
 totyyppi, jos ei lasketa sitä, että mä poltan silloin täl-

Taulukko 10. Mihin tarkoitukseen kasvattaa kannabista, %

	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia	6–10 kasvia	11+ kasvia	Kaikki
	(n=935)	(n=237)	(n=97)	(n=1 298)
	%	%	%	%
Nautinnon takia	96	92	88	94
Lääkekäyttöön	56	63	68	58
Myyntiin	13	22	26	15
Muulle jaettavaksi/tarjottavaksi	56	70	66	59

löin pilvee, koska mä en tykkää juoda itseäni humalaan. (Mies, 26 vuotta)

Koko väestölle suunnatuissa kyselytutkimuksissa on tiedusteltu suomalaisten suhtautumista kannabiksen kasvattamiseen vuodesta 1992 lähtien ja näin meneteltiin myös vuoden 2010 tutkimuksessa. Muutos on selkeä. Kun 1992 kannabiksen kasvattamisen olisi jättänyt rankaisematta vain yksi kymmenestä, niin 2010 osuus oli kasvanut viidennekseen (19 %) vastanneista. Alle 35-vuotiaista kannabiksen kasvattamisen jättäisi rankaisematta joka kolmas ja miehistä joka neljäs. Alle 35-vuotiaista miehistä näin ajatteli peräti 43 prosenttia ja naisistakin 24 prosenttia.

Huumeeksi vai lääkkeeksi

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, mihin tarkoitukseen kyselyyn vastanneet ilmoittivat kannabista kasvattavansa. Tulokset on koottu taulukkoon 10. Siitä nähdään, että ylivoimaisesti tavallisoin motiivi oli käytöstä saatava nautinto. Toinen mielenkiintoinen havainto on se, että peräti 58 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoitti kasvattavansa kannabista lääkekäyttöön. Yli kymmenen kasvin viljelijöistä näin vastasi kaksi kolmasosaa, mikä on luontevaa siinä mielessä, että lääkekäytössä kulutustarve voi olla säännöllisempää ja huomattavastikin suurempaa kuin päihdekäytössä.

Kuten artikkelin johdannossa todettiin, kannabiksen lääkekäytöstä on kehittynyt merkittävä kansainvälinen trendi. Suuntaa näyttää Yhdysvallat. Marraskuussa 2010 amerikkalainen Time-lehti kirjoitti, että maassa, jossa yli 350 000 kansalaisella on lääkärin määräys ja siihen perustuva oikeus lailliseen marihuanaan, kehitys on muut-

tanut vakiintuneita puhetapoja: pilvi on muuttunut lääkkeeksi, diileri hoivajaksi ja ostaja potilaaksi (Don't call it pot... 2010). Suomessa laillista, virallista tietä hankittua lääkekannabishoitoa sai vuonna 2010 noin 20 henkilöä.⁴ Epävirallinen, itse määritelty lääkekäyttö oli siis huomattavasti yleisempää.⁵ Seuraavassa katkelmassa vakavan onnettomuuden aiheuttamiin selkäkipuihin ja hermosärkyihin kannabista kasvattava haasteltava kuvaa toiminnan hankaluutta:

Mulla on sellanen tilanne, että yksikään mun ystävästä ei tiedä ett mä käytän. Ainoastaan vaimo tietää ja vanhemmat. Siin on kaikki ihmiset, jotka tietää. Niin, se tekee tästä puuduttavaa, piilossa harrastaa, etenkin tuo kasvattaminen. Jos tulee ystäviä kylään niin kauhee projekti, ett piilottaminen ja tuulettaminen yms.. Se mua eniten ärsyttää, kun tuntuu ett olis koko ajan pahan teossa. (Mies, 26 vuotta)

Lääkekäyttömotiivin yleisyys suomalaisten kasvattajien keskuudessa on kansainvälisesti korkea. Vastaavissa tutkimuksissa Belgiassa (2 %) ja Tanskassa (24 %) luvut olivat huomattavasti matalampia (Hakkarainen & al. 2011). Koska suomalainen aineisto on kerätty mainittuja tutkimuksia myöhemmin, on mahdollista, että lää-

4 Fimean tiedonanto artikkelin kirjoittajille 15.2.2011.

5 MS-tauti ja syöpäsairauksien aiheuttamat kivut ovat julkisuudessa ehkä useimmiten mainittuja lääkekannabiksen sovellusalueita. Epävirallisesti sitä käytetään kuitenkin myös moniin muihin vaivoihin. Käyttäjänäkökulmasta lääkekannabiksen indikaatiot voidaan jakaa kahteen ryhmään: kivunhoitoon ja psyykkisten vaivojen lieventämiseen (Dahl & Frank 2011, 125–132). Edelliseen ryhmään kuuluvat vaivat ulottuvat ajoittaisista fysiologisista ja neurologisista oireista (esim. päänsärky, migreeni ja leikkauksen jälkeiset kivut) kroonisiin hermosairauksiin ja kipuihin, jotka aiheutuvat esimerkiksi selkä- tai kaularankaa vaurioittaneista onnettomuuksista, kulumista tai muista vaurioista. Psyykkisten vaivojen kohdalla kannabista käytetään masentuneisuuden torjuntaan, ahdistuksen lieventämiseen sekä paniikkihäiriöiden ja ADHD:n oireiden hallintaan.

kekannabikseen kohdistetun kansainvälisen huomion vaikutus näkyy siinä vahvimmin. Toisaalta erot saattavat heijastaa myös huumekontrollin ja asenneilmapiirin tiukkuutta. Voi nimittäin olettaa, että tiukemman suhtautumisen maissa on suurempi paine selittää kasvatusta lääkinnällisillä (so. hyväksyttävillä) tarkoituksilla (so. hyväksyttävillä) tarkoituksilla. Kansalaismielipiteessä löytyykin ymmärrystä kannabiksen lääkekäytölle. Vuoden 2010 huumeenkyselyssä 40 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että kannabista pitäisi voida hankkia laillisesti lääkekäyttöön. Kielteisimminkin (34 %) asiaan suhtautuivat yli 45-vuotiaat. Muutoin väestöryhmien välillä ei ollut merkittäviä eroja. Valtaosa piti apteekkijake- luan parhaiten soveltuvana hankintatavaksi, mutta 15–24- ja 25–34-vuotiaiden ikäryhmissä myös kotikasvatusta sai kannatusta (21 % ja 28 %).

Jos aineistosta otetaan esiin pelkästään ne henkilöt, jotka ilmoittivat kasvattavansa kannabista vain ja ainoastaan lääkinnällisiin tarkoituksiin, niin heidän osuutensa supistuu kolmeen prosenttiin. Yksinomaan nautinnon vuoksi kasvatti puolestaan 16 prosenttia vastaajista. Yksiselitteistä joko-tai-vastausta otsikon kysymykseen ei siis ole mahdollista antaa. Osuvan tiivistyksen tarjoaa suomalainen reggae-artisti Jukka Poika aiheita käsittelevässä laulussaan *Siviiliuhrit*: ”Joillekin se on päihdettä, toisille se on lääkettä, useimmille se on sekä että.”

Myyntiin vai käyttöön

Keskeinen jakolinja kotimaisessa kannabiksen viljelyssä kulkee pelkästään omaan käyttöön tapahtuvan ”ideologisen” kasvattaminen ja kaupallisesti motivoituneen kasvattamisen välillä (Weisheit 1992; Potter 2006; Decorte 2010a). Vaikka on tavallista, että ideologiset kasvattajat tarjoavat maistiaisia ystävilleen ja tuttavilleen ja voivat satunnaisesti myydä eriä ylituotannostaan, tällä rajalinjalla on tärkeä merkitys. Se erottaa kaksi erityyppistä tuotantotapaa ja kahdet erilaiset markkinat toisistaan.⁶ Taulukossa 8 kerrotaan, et-

tä mahdollisuudella myydä oli merkitystä kasvatuksen perusteluna harvemmalta kuin joka kymmenennelle (7 %) nettikyselyyn vastaajalle. Taulukon 10 mukaan hieman suurempi osuus (15 %) vastaajista kuitenkin ilmoitti yhdeksi kasvatustavoitteekseen myynnin. Tarjoamisella ja jakamisella ystävien ja tuttavien kesken oli selvästi olennaisempi merkitys sekä kasvatuksen perusteluna (31 %) että kasvatuksen tavoitteena (59 %). Taulukossa 11 tarkennetaan kuvaa kannabiksen myymisestä ja jakamisesta ystävien kesken.

Huomattava osa vastaajista ilmoitti, että he eivät olleet koskaan myyneet tai vaihtaneet itse kasvattamaansa kannabista. Sen sijaan hyvinkin tavallista oli antaa tai tarjota sadosta jotain ystäville ja tutuille ilmaiseksi. Tämä on yksi kannabiskulttuurin yleisimminkin luonnehtiva piirre, sillä kuten kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa on todettu, muista huumeaineista poiketen tarjoaminen ja yhdessä nauttiminen omista sosiaalisissa verkostoissa on tyypillistä kannabiksen käytölle (Room & al. 2010, 60–62). Kukin vaihtamista toisten kasvattajien kanssa ilmoitti tehneensä viidesosa vastaajista. Joskus tapahtuneesta myynnistä raportoi reilu kolmasosa ja tämä osuus kasvoi yhdensuuntaisesti viljelmän koon mukaan. Myynnistä saatu taloudellinen hyöty näyttäisi kuitenkin olleen verraten vähäinen. Valtaosalla (81 %) myynnistä raportoineista viimeksi saadun sadon tienesti oli alle 1 000 euroa, tavallisimmin (60 %) jopa alle 200 euroa. Myymisen välttämisen voi nähdä myös yhtenä keinona vähentää kiinnijäämisen riskiä ja lieventää mahdollisia oikeudellisia seuraamuksia. Myynti kohdistuikin pääsääntöisesti pieneen henkilömäärään ja lähinnä sellaisiin, jotka olivat kasvattajan henkilökohtaisia tuttavuuksia tai ystäviä. Seuraava haastattelulainaus kuvaa rajanvetoa tarjoamisen ja myynnin välillä.

Aina kun kylään mennään, niin tarjotaan, eikä mak- sua oteta ikinä (...) mutta jotain ylimääräistä on tullut ”poistettua” silloin tällöin pieniä summia vastaan, ett minä kyllä tarjoan, mut jos joku haluaa ostaa ihan omaan käyttöön tai mukaan, niin oon mä joskus tehnyt poikkeuksen, mutta ne on ihan poikkeuksia, ihan hyvälle kavereille vaan. (Mies, 33 vuotta)

⁶ Kirjallisuudessa voittoa tavoittelemattomiksi kasvat- tajatyypeiksi nimetään esimerkiksi omaan käyttöön kas- vattajat, lääkekannabiksen kasvattajat, ystävien kans- sa käyttävät sosiaaliset kasvattajat ja päihdepoliittista kantaa ilmaisevat aktivistikasvattajat. Kaupallisemmas- ta orientaatiosta kertovat sellaiset kasvattajatyyppit kuin opportunistit (myyvät ajoittain jotain tiettyä taloudel- lista tavoitetta, esim. laskun maksamista, varten), ystä-

ville myyvät (oman käytön lisäksi huolehtivat ystävien- sä tarpeista), kasvatusyrittäjät (tuottavat suuria määriä, keskeistä voiton tavoittelu, mahdollisesti yhteydessä jär- jestäytyneeseen rikollisuuteen), porukassa kasvattavat kooperatiivit ja toisten laskuun toimivat franchise-kas- vattajat. (Potter & al. 2011, 44–47.)

Taulukko 11. Itse kasvatetun kannabiksen myyminen ja tarjoaminen

Kaikki vastaajat:	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia	6–10 kasvia	11+ kasvia	Kaikki
	(n=935)	(n=237)	(n=97)	(n=1 298)
	%	%	%	%
Myynti				
On myynyt joskus	32	49	54	36
On vaihtanut	21	20	11	20
Ei ole myynyt eikä vaihtanut	44	28	32	40
Ei muista/ei halua vastata	3	3	3	4
Antaa ilmaiseksi				
Ystäville ja tutuille	86	87	81	85
Kaikille kiinnostuneille	3	3	5	3
Ei kenellekään	10	6	11	9
Ei halua vastata	2	4	2	3
Sadostaan myyneet:	Kasvien lkm yhdellä kertaa			
	1–5 kasvia	6–10 kasvia	11+ kasvia	Kaikki
	(n=299)	(n=115)	(n=52)	(n=471)
	%	%	%	%
Ansio viime sadosta				
Vähemmän kuin 100 euroa	47	30	33	41
100–200 euroa	18	24	12	19
200–1000 euroa	20	20	31	21
Yli 1 000 euroa	4	10	21	7
Ei tiedä/ei halua vastata	11	16	4	12
Kuinka monelle myynyt viime sadosta				
1–3 henkilölle	61	54	58	59
4–10 henkilölle	29	33	29	30
Yli 10 henkilölle	4	9	8	6
Ei tiedä/ei halua vastata	7	4	5	6
Kenelle myy				
Ihmisille, jotka tuntee henkilökohtaisesti	94	93	88	93
Ihmisille, joilla lääkinnällinen käyttötarkoitus	1	2	6	2
Kaikille, jotka haluavat ostaa	3	2	4	3
Ei tiedä/ei halua vastata	2	3	2	2

Suomalaisten pienkasvattajien suhtautuminen satonsa kaupalliseen hyödyntämiseen on hyvin samankaltainen kuin vastaavassa tutkimuksessa Tanskassa, joskin tanskalaiset kotikasvattajat olivat vieläkin pidättyväisempiä myynnin suhteen (Hakkarainen & al. 2011). Pienessä mittakaavassa harjoitettu kannabiksen kotikasvatus tapahtuu ennen kaikkea omaa käyttöä varten. Vaikka sa-

tunnaista myyntiä esiintyy, kyselyyn vastanneet edustavat pääsääntöisesti ideologisia kannabiksen viljelijöitä. Kasvatusta ei harjoiteta rahan ja voiton tavoittelemiseksi, vaan toiminnasta ja sen tuotoksesta saatavan henkilökohtaisen ja ystävien kesken jaetun nautinnon vuoksi.

Johtopäätökset

Tutkimuksessa on hyödynnetty useita eri aineistoja, mikä on tehnyt mahdolliseksi tarkastella suomalaista kannabiksen kotikasvatusta erilaisista näkökulmista.⁷ Väestökyselyt ovat valottaneet erilaisten kannabistuotteiden kulutusta, kotikasvatuksen yleisyyttä ja väestön asenteita. Nettikyselyn ja kasvattajien haastattelujen avulla on kuvattu kasvattajia ja heidän ajatteluaan.

Vaikka nettikyselyn vastaajamäärä on suuri, on tuloksia tarkasteltaessa pidettävä mielessä, että kyselyyn vastanneet edustavat lähinnä kannabiksen pienkasvattajia. Kaupallisin motiivein toimivat ja suurempia satoja kasvattavat viljelijät ovat tutkimuksen ulkopuolella. Myös satunnaisesti kasvatusta kokeilevien ja vain harvakseltaan tai ei ollenkaan huumeaiheisilla nettisivustoilla vierailevien kasvattajien osuudet ovat todennäköisesti jääneet pieniksi. Kyselyyn vastanneet ovat valtaosaltaan aktiivikasvattajia, joiden kannabiksen käyttö on runsasta ja jatkunut jo pidemmän aikaa. Joukossa on varmasti myös keskimääräistä enemmän kannabiskulttuuriin puolesta puhuvia kannabisaktivisteja (ks. Kekoni 2007), jotka osallistuvat tiiviisti aihepiiristä käytävään Internet-keskusteluun. Näistä ryhmistä kysely antaa todennäköisesti miltei kattavan kuvan. Toki vastauksiin voi sisältyä kaunistelua (kuten kaikkiin huume- ja alkoholiaiheisiin kyselyihin) ja ehkä jopa strategista ”kotiinpäin vetämistä”, mutta kokonaisuutena suuren aineiston tuottamaa kuvaa on pidettävä kohtuullisen luotettavana.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kansainvälistä ja eurooppalaista trendiä seuraten kannabismarkkinat ovat meilläkin heralisoituneet. Marihuana, ”kukka”, on ohittanut hasiksen suosituimpana kannabistuotteena, ja katukaupan puhe ”peruslätkästä” ilmaisee hyvin sen, että hasiksen arvostus ei ole huipussaan. Tämänkaltaisen muutoksen iso millä markkinoilla tahansa.

Marihuanaa voi saada (1) itse kasvattamalla, (2) hankkimalla tai saamalla tutun kasvattajan kautta taikka (3) ostamalla markkinoilta. Kaksi ensin mainittua tapaa ovat Suomessa keskeisimmät. Tämä korostaa kotimaisen tuotannon merkitystä tapahtuneessa muutoksessa. Väestö-

kyselyn tulosten mukaan 40 000–60 000 suomalaista on ainakin joskus kokeillut kannabiksen kasvattamista ja aktiivikasvattajiaakin on tuhansia. Oman käytön lisäksi sadosta on nautittu ystävien ja tuttavien kesken. Jonkin verran itse kasvatettua kannabista on mennyt myös myyntiin, vaikka kukinto Jussi Perälän (2009, 126) mukaan ei varsinaisilla huumemarkkinoilla kovin suurta roolia näyttelekkään. Marihuanan kasvun merkinnee kuitenkin sitä, että myös kiinnostus kaupalliseen tuotantoon ja maahan tuontiin lisääntyy. Joissakin maissa, kuten Hollannissa ja Kanadassa, kotimaisesta kannabiksesta on tullut jo vientituote (Bouchard 2007; Potter & al. 2011).

Kannabiksen kotikasvatus on osa kansainvälistä ala- ja vaihtoehtokulttuurista trendiä. Internetin kautta osallistuminen on helppoa maantieteestä riippumatta. Itse asiassa se, että Suomi on syrjässä kansainvälisen huumekaupan pääreiteiltä, saattaa edistää toimintaa. Kotikasvatuksen avulla henkilön on mahdollista voittaa rajoitetun tarjonnan esteet ja tuottaa halvemmalla parempilaatuista kannabista, kuin mitä meillä katukaupassa on tarjolla. Kannabiksen kotikasvatus on siis yhteydestä kansallisiin ja paikallisiin huumemarkkinoihin. Tämä lienee yksi syy siihen, että kannabiksen kotikasvatuksen lisääntyminen näyttäisi olleen Suomessa voimakkaampi trendi kuin Tanskassa, jossa laadukasta kannabista (yleensä hasista) on helppo hankkia katukaupastakin (Hakkarainen & al. 2011). Kansallisen kontekstin merkityksestä kieli myös se, että Belgiassa tavoitellaan markkinoita miedompaa tuotetta mutta Suomessa tähdätään vahvempaan. Kotikasvatus voidaan nähdä vaihtoehtona katukaupalle myös siinä mielessä, että pienkasvattajat korostavat haluavansa välttää huumekauppaan liittyvää rikollisuutta.

Suomalaiset kotikasvattajat käyttävät kannabista sekä päihteeksi että lääkkeeksi. Lääkekäytön suuri osuus on hyvin kiinnostavaa. Todennäköisesti lääkekannabikseen kohdistunut kansainvälinen huomio ja hyväksyttävyyttä tavoitteleva puhetapa heijastuvat siinä vahvasti. Kuten todettu, tämänkaltaisen argumentointi on levinnyt näyttävimmän Yhdysvalloissa. Muutos on ollut niin nopea, että kunnollisia tieteellisiä raportteja siitä ei ole vielä ehditty julkaista (journalistista raporteista ks. How marijuana... 2009; Don't call it pot... 2010; Geluardi 2010).

⁷ *Kiitämme kaikkia tutkimuksen eri aineistoihin osallistuneita ja erityisesti heitä, jotka kielletyssä ja sanktioidussa asiassa rohkenivat tuoda kokemuksensa ja näkemyksensä tutkimuksen käyttöön.*

Mielenkiintoista on, että huomattava osa suomalaisista on valmis hyväksymään lääkekannabiksen laillisen saannin. Nuorimmissa väestöryhmissä kohtalaista kannatusta saa myös näkemys, että kannabiksen lääkekäyttö voisi toteutua sallimalla kotikasvatus. Kaiken kaikkiaan huumeikyselyn 2010 tulokset kertovat, että aikaisempaa useampi suomalainen jättäisi kannabiksen kotikasvatuksen rankaisematta. Tämä näkemys on yleisin nuorimmissa ikäryhmissä ja etenkin nuorten miesten keskuudessa. Muutoksessa ei siis ole ollut ainoastaan kannabiksen kotikasvatuksen volyymi vaan myös väestön asenteet.

Vuoden 2006 huumeikyselyssä kiinnitettiin huomiota siihen, että kannabiksen käyttö oli lisääntynyt erityisesti nuorten aikuisten miesten keskuudessa (Hakkarainen & Metso 2007). Tässä ryhmässä kannabiksen kasvatus on kaikkein yleisintä, mikä kertoo siitä, että omatoiminen kasvatus on nähty keinoksi turvata oman suosikkiaineen saanti. Kasvatuksen eteen nähdään vaihua ja monet luonnehtivat sitä myös harrastukseksi. Kukkien kasvattaminen ja puutarhahoito ovat siis saaneet uutta miehistä harrastajakuntaa. Osuvampi vertailukohta lienee kuitenkin

kin kotiviiniin valmistus tai pontikan keitto. Sitä, lopahtaako kannabiksen kasvatusinnostus, kuten taannoinen kotiviinibuumi, on vaikea ennustaa. Nyt omaa satoa keuhataan vuolaasti ja mukana on aimo annos uutuuden viehätystä.

Uusi trendi herättää kysymyksiä, joihin ei vielä ole vastauksia. Millainen vaikutus kannabiksen kotikasvatuksella on huumerikollisuuteen ja laittomien markkinoiden rakenteeseen Suomessa? Ehkäiseekö se rikollisorganisaatioiden toimintaa ja markkinoiden keskittymistä, kuten jotkut eurooppalaiset tutkijat ovat esittäneet? Miten kannabiksen kotikasvatuksen yleistymisen vaikuttaa haittojen kehitykseen, kun itse kasvatetut lajikkeet, etenkin hybridiversiot, saattavat sisältää hyvinkin korkeita THC-pitoisuuksia ja samanaikaisesti kasvattaminen saattaa lisätä omaa käyttöä? Lisääntyvätkö vesivahingot ja tulipalot sekä niiden aiheuttamat taloudelliset kustannukset yhtä jalkaa kasvatuksen yleistymisen myötä? Millaisia sosiaalisia haittoja siitä seuraa, kun oikeustoimet ja rangaistusseuraamukset kotikasvatattajia kohtaan lisääntyvät? Näitä, ja varmasti monia muitakin kysymyksiä on jatkossa seurattava.

KIRJALLISUUS

- Bouchard, Martin: A capture-recapture model to estimate the size of criminal populations and the risks of detection in a marijuana cultivation industry. *Journal of Quantitative Criminology* 23 (2007): 221–241
- Dahl, Helle & Asmussen Frank, Vibeke: Medical marijuana – exploring the concept in relation to small scale cannabis growers in Denmark. Teoksessa: Decorte, T. & Potter G. & Bouchard M. (toim.): *World wide weed—Global trends in cannabis cultivation and its control*. Farnham: Ashgate, 2011
- Couper, Mick P.: Web surveys – A review of issues and approaches. *Public Opinion Quarterly* 64 (2000): 465–494
- Decorte, Tom: Domestic cannabis cultivation in Belgium: on (un)intended effects of drug policy on the cannabis market. Teoksessa: Korf, D. (toim.): *Cannabis in Europe: Dynamics in perception, policy and markets*. Lengerich: Pabst, 2008, 69–86
- Decorte, Tom: The case for small-scale domestic cannabis cultivation. *International Journal of Drug Policy* 21 (2010a): 271–275
- Decorte, Tom: Small scale domestic cannabis cultivation: An anonymous Web survey among 659 cannabis cultivators in Belgium. *Contemporary Drug Problems* (2010b): 37, 341–370
- Decorte, Tom & Bouchard, Martin & Potter, Gary (toim.): *World wide weed – Global trends in cannabis cultivation and its control*. Farnham: Ashgate, 2011
- Don't call it pot; it's "medicine" now. Dealers are caregivers, and buyers are patients...How marijuana got mainstreamed. *Time* (2010): November 22, 72–81
- Geluardi, John: *Cannabiz – The explosive rise of the medical marijuana industry*. Sausalito: PointPress, 2010
- Hakkarainen, Pekka: Huumeainekulttuuri ja käytötavat Suomessa. Turun yliopisto, julkaisematon sosiologian lisensiaattitutkielma, 1987
- Hakkarainen, Pekka: Drug use as a generational phenomenon. Teoksessa: Kraus, L. & Korf, D. (toim.) *Research on drugs and drug policy from a European perspective*. Lengerich: PABST, 2005
- Hakkarainen, Pekka & Metso, Leena: Huumeiden käytön uusi sukupolvi. *Yhteiskuntapolitiikka* 68 (2003): 3, 244–256
- Hakkarainen, Pekka & Metso, Leena: Huumeikysymyksen muuttunut ongelmakuva. Vuoden 2006 huumeikyselyn tulokset. *Yhteiskuntapolitiikka* 72

- (2007): 5, 541–552
- Hakkarainen, Pekka & Metso, Leena: Joint use of drugs and alcohol. *European Addiction Research* 15 (2009): 2, 113–120
- Hakkarainen, Pekka & Kainulainen, Heini & Perälä, Jussi: Measuring the cannabis market in Finland – A consumption-based estimate. *Contemporary Drug Problems* 35 (2008): Summer–Fall, 321–345
- Hakkarainen, Pekka & Perälä, Jussi: With a little help from my friends—Justifications of small-scale cannabis growers. Teoksessa: Decorte, T. & Potter G. & Bouchard M. (toim.): *World wide weed—Global trends in cannabis cultivation and its control*. Farnham: Ashgate, 2011
- Hakkarainen, Pekka & Asmussen Frank, Vibeke & Perälä, Jussi & Dahl, Helle: Small-scale cannabis growing in Denmark and Finland. *European Addiction Research* 17 (2011), 119–128
- How marijuana became legal. *Fortune*, September 18, 2009
- Huhtanen, Petri & Hokka, Päivi & Mäkelä, Pia: *Juomatapatutkimus 2008: Aineistokuvaus*. Avauksia 16/2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2009
- Huumausaineiden ja niistä epäiltyjen henkilöiden kokonaismäärä kasvoi vuonna 2010. Tullin lehdistötiedote 7.3.2011. http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/lehdistotiedotteet/0000_tiedotteet/tiedote_20110307_1/ (luettu 24.3.2011)
- Kainulainen, Heini: Seuraamusikäytäntö huumausaineen käyttöröyksissä. *Julkaisuja* 219. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2006
- Kainulainen, Heini: Huumeiden käyttäjien rikosoi-keudellinen kontrolli. *Tutkimuksia* 245. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2009
- Kainulainen, Heini: Päihde- ja dopingrikokset. Teoksessa: *Rikollisuustilanne 2009*. *Tutkimuksia* 250. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2010
- Kainulainen, Heini & Kinnunen, Aarne: Päihderikokset. Teoksessa: *Rikollisuustilanne 2003*. *Julkaisuja* 209. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2004
- Kekoni, Taru: Kannabiksen käyttö, yhteiskunnallinen reagointi ja siihen vastaaminen. *Kannabisaktivistien näkökulma*. *Acta Universitatis Tamperensis* 1281. Tampere: Tampereen yliopisto, 2007
- Kinnunen, Aarne: Hallittu huumeiden käyttö on mahdollista. *Alkoholipolitiikka* 57 (1992): 1, 38–44
- Kontula, Osmo: Huumausainerikokset ja niiden kontrolli: Tilanne Suomessa 1960-luvulta 1980-luvulle. *Julkaisuja* 76. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 1986
- Larmela, Timo & Laine, Ilkka: Kannabiksen käyttäjänä Suomessa. Teoksessa: Kontula, O. (toim.): *Huumeiden käyttäjät Suomessa*. Hämeenlinna: Kirjayhtymä, 1992
- Legget, Ted: Review of the world cannabis situation. *Bulletin on Narcotics*, LVIII (2006): 1–2, 1–155
- Partanen, Juha & Metso, Leena: Kannabis Suomessa 1990-luvulla. *Alkoholipolitiikka* 62 (1997): 5, 350–355
- Partanen, Juha & Metso, Leena: Suomen toinen huumeaalto. *Yhteiskuntapolitiikka* 64 (1999): 2, 143–149
- Perälä, Jussi: Kannabismarkkinat ja -tuotanto. Teoksessa: Rönkä, S. & Virtanen, A. (toim.): *Huume-tilanne Suomessa 2009*. *Raportteja* 40/2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2009
- Potter, Gary: *Weed, need and greed. Domestic marijuana production and the UK cannabis market*. Ph.D. thesis. University of Sheffield, 2006
- Potter, Gary: The growth of cannabis cultivation: explanations for import substitution in the UK. Teoksessa: Korf, D. (toim.): *Cannabis in Europe: Dynamics in perception, policy and markets*. Lengerich: Pabst, 2008
- Potter, Gary: Exploring retail-level drug distribution: Social supply, ‘real’ dealers and the user/dealer interface. Teoksessa: Dementrovs, Z. & Fountain J. & Kraus L. (toim.): *Old and new policies, theories, research methods and drug users across Europe*. Lengerich: Pabst, 2009
- Potter, Gary & Bouchard, Martin & Decorte, Tom: The globalization of cannabis cultivation. Teoksessa: Decorte, T. & Bouchard, M. & Potter, G. (toim.): *World wide weed – Global trends in cannabis cultivation and its control*. Farnham: Ashgate, 2011
- Room, Robin & Fisher, Benedikt & Hall, Wayne & Lenton, Simon & Reuter, Peter: *Cannabis policy – Moving beyond stalemate*. Oxford: Oxford University Press, 2010
- Salasuo, Mikko: Huumeet ajankuvana – Huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmeneminen Suomessa. *Tutkimuksia* 149. Helsinki: Stakes, 2004
- Salasuo, Mikko: Drug supply and seizures. Teoksessa: Kouvonon, P. & Stretting, A. & Rosenqvist, P. (toim.): *Drugs in the Nordic and Baltic countries*. Helsinki: Nordic Council for Alcohol and Drug Research, 2006
- Salasuo, Mikko & Seppälä, Pauliina: Aaltoja vai vedenpinnan pysyvää nousua? Teoksessa: Onnela, T. (toim.): *Pyhä huumesota – Huume politiikan pelkoja ja utopioita*. *Uusikaupunki: Vihreä Sivistysliitto*, 2001
- Sills, Stephen & Song, Chunyan: Innovations in survey research: An application of Web-based surveys. *Social Science Computer Review* 20 (2002): 1, 22–30
- Suositus syyttäjän seuraamus kannanotoksi kannabiskasvien sisäkasvatustapauksissa. *Valtakunnansyyttäjänvirasto* 10.6.2010
- Weisheit, Ralph: *Domestic marijuana. A neglected industry*. New York: Greenwood Press, 1992
- Wouters, Marije: Controlling cannabis cultivation in the Netherlands. Teoksessa: Korf, D. (toim.): *Cannabis in Europe: Dynamics in perception, policy and markets*. Lengerich: Pabst, 2008.

ENGLISH SUMMARY

Pekka Hakkarainen & Jussi Perälä & Leena Metso: Bud, bud, bud – Home growing of cannabis in Finland (Kukkaa pukkaa – Kannabiksen kotikasvatus Suomessa)

This study uses four different datasets to study the home growing of cannabis in Finland. Data from population surveys based on representative samples (Drinking Habits Survey 2008, N=2,593, response rate 69% and Drug Use Survey 2010, N=2,023, response rate 48%) are used to trace the consumption of different cannabis products, the prevalence of home growing as well as people's attitudes. Data from an online questionnaire among cannabis growers (N=1,298) in spring 2009 and interviews with home growers (N=38) are used to draw a portrait of home growers and to describe their thinking. The focus is on the following questions: What is the prevalence of home growing in Finland? How is cannabis grown in practice? What kind of people grow cannabis and why? Is cannabis grown for medicinal purposes, and is the harvest sold or kept for personal use? The results primarily concern small-scale growers of cannabis.

The results of the study indicate that, in line with European and international trends, the cannabis market in Finland is very much herbalized. Herbal cannabis has emerged as the most popular cannabis product, while traditionally the market was dominated by cannabis resin. According to the results of the population survey some 40,000–60,000 people in Finland have at least sometimes tried growing cannabis, and there are thousands of active growers. Around one in ten Finns indicated that they personally knew a cannabis grower. In the age group under 35 the proportion was one in five. Knowing a cannabis producer was directly associated with personal use of herbal cannabis.

The home growing of cannabis is related to national and local drug markets. Home growing allows people to overcome the problem of limited supply and at a lower cost to produce better quality cannabis than is available in the street markets. Apart from enjoying it for personal use, small-scale growers share their harvest with friends and acquaintances. Some home-grown cannabis is sold, but most of this goes to a limited circle of friends. Even though some people say they do incidentally sell cannabis, most of the participants in the study describe themselves as ideological cannabis growers. Cannabis is not grown for money or for profit, but for personal pleasure and enjoyment and for sharing with friends. The majority of Finnish cannabis growers are men. Most typically, home growers have 1–5 plants in limited indoor space at home. The most important sources of information and channels for obtaining seeds are the Internet and friends. Finnish home growers use cannabis both for medicinal and recreational purposes. The high share of medicinal use reflects the international attention that medical marijuana has received as well as a quest for social acceptability.

It is interesting that a large proportion (40%) of people in Finland are prepared to support legal access to medical marijuana. In younger age groups around one-quarter of the respondents took the view that cannabis could be used for medicinal purposes by allowing the growing of cannabis in homes. All in all the results of the 2010 Drug Survey indicate that increasing numbers of people in Finland would not endorse punishment for the growing of cannabis at home. This view is most common in the youngest age groups and especially in young men. Therefore it is not just the volume of the home growing of cannabis that has changed; people's attitudes have changed as well.

KEY WORDS

cannabis, growing